

Den digitale læser foretrækker papir

En befolkningsundersøgelse om danskernes
præferencer for fagtekster i digitale medier

Denne rapport er udgivet af Bjerg Kommunikation i september 2020. Undersøgelsen er designet og gennemført af Bjerg Kommunikation og Megafon A/S i juli og august 2020.

Kresten Bjerg (Bjerg Kommunikation) er ansvarlig for undersøgelsen og dens design og har skrevet denne rapport.

Asger H. Nielsen (Megafon A/S) er metodeansvarlig og ansvarlig for dataindsamling.

bjerg
k

Indhold

Vi lever med digitale medier – men foretrækker papir	4
I 2017 foretrak især de unge papir – nu er resten af danskerne enige	4
De unge ved, hvordan de vil bruge digitale medier.	4
Det digitale potentiale	5
Danskernes præferencer	6
Fordele ved skærm – fordele ved papir	8
Papir står stærkt, men digitale tekster har også fordele.	8
Papir er bedst til koncentration	8
Papir er bedst, når man tager noter	9
Papir og skærm foretrækkes i lige høj grad til at genfinde tekst.	10
Digitale medier er bedst at søge i	11
Papir er bedst at orientere sig i	12
Digitale medier er bedst til at dele tekster	13
Læsbarhed	14
Forskellige skrivemåder – samme indhold	14
De testede skriveråd	14
Emnesætning og forbindelse gør det nemmere at læse et enkelt afsnit	15
Emnesætning og forbindelse gør det nemmere at læse flere afsnit	16
Rækkefølgen har betydning	18
Fagteksters almindelighed	19
Metode	20
Begrebsafklaring: skærm/digital tekst/digitalt medie	20
Definition af fagtekst	20
Hvorfor er summen ikke altid 100%?	20
Skriveråd til den digitale læser	21
Den digitale læsers hjerne.	21

Vi lever med digitale medier – men foretrækker papir

Denne befolkningsundersøgelse viser, at et stort flertal af danskere foretrækker at læse fagtekster på papir fremfor på en skærm. 81% af danskerne foretrækker papiret, hvis de skal læse en fagtekst, der er mere end tre sider lang.

I 2017 foretrak især de unge papir – nu er resten af danskerne enige

I 2017 viste vores undersøgelse, at 77% af befolkningen foretrak papir, når de skulle læse længere faglige tekster. Dengang skabte det meget omtale, at de unge skilte sig signifikant ud og foretrak papir i højere grad end gennemsnittet: Hele 83% unge mellem 18-29 foretrak papir til længere faglige tekster (se "Faglig formidling i digitale tekster" på bjergk.dk). De tal skabte omtalte, fordi de viste, at der ikke er hold i den almindelige holdning, at de unge ("de digitalt indfødte") nok foretrækker digitale fagtekster i højere grad end ældre.

Denne 2020-undersøgelse bekræfter, at danskernes præferencer for at læse fagtekster på skærm eller papir ikke kan forklares med alder.

I 2020 foretrækker præcis det samme antal unge at læse fagtekster på papir: 83%. De unge skiller sig dog ikke ud i dag, som de gjorde i 2017. Det skyldes ikke en ændring i de unges præferencer, men at resten af befolkningen nu svarer mere på linje med de unge. Den del af befolkningen, der foretrækker papir, når de skal læse længere fagtekstertekster, er således steget fra 77% i 2017 til 81% i 2020.

De unge ved, hvordan de vil bruge digitale medier

De unge mellem 18 og 29 år foretrækker i signifikant højere grad end befolkningsgennemsnittet digitale tekster, når de skal arbejde med teksten på andre måder end at læse koncentreret. De unge mener, at skærmen er "meget" eller "lidt" bedre, når de skal:

- tage noter til en tekst (18% unge mod gennemsnittet på 10%)
- genfinde tekststykker i en læst tekst (55% unge mod gennemsnittet på 39%)
- søge i en ikke-læst tekst (90% unge mod gennemsnittet på 68%)
- orientere sig i en tekst (32% unge mod gennemsnittet på 23%)
- dele en tekst (71% unge mod gennemsnittet på 59%).

De unge foretrækker som befolkningen generelt papir, når de skal koncentrere sig om en fagtekst, men når de unge skal arbejde med teksten, foretrækker de i højere grad digitale tekster end befolkningsgennemsnittet. Denne undersøgelse

antyder derfor, at de unge måske er bedre til at vælge medie efter formål end andre aldersgrupper.

Det digitale potentiale

Undersøgelsen afdækker danskernes præferencer – og altså ikke hvordan de læser fagtekster i praksis. I praksis læser vi formentligt langt de fleste fagtekster på en skærm, både i f.eks. uddannelsessystemet, og når vi modtager informationer i vores e-boks. Der er dog ikke noget, der tyder på, at blot fordi vi læser fagtekster digitalt i praksis, så er det også det, vi foretrækker, hvis vi kunne vælge selv.

Undersøgelsens resultat peger på, at der stadig er et potentiale i at udvikle skærme og digitale medier, som læserne vil foretrække i lige så høj grad som papir. Det er dog formentlig ikke skærmene alene, der skal udvikles. Der er også et stort potentiale i at skrive målrettet til skærmene. Mange tekster skrives stadig som om, de skal stå på et stykke papir (f.eks. et brev), når de i virkeligheden læses på en skærm (f.eks. en telefon).

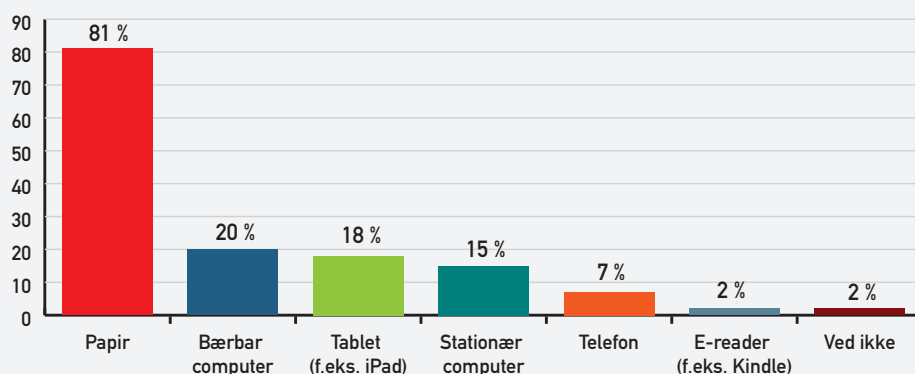
Bjerg Kommunikation har i en tidligere undersøgelse vist, at læserne oplever digitale tekster som mere overskuelige og klare, når teksten målrettes mediet (se "Faglig formidling i digitale tekster" på bjergk.dk). Denne nye undersøgelse supplerer den tidligere undersøgelse ved at vise, hvordan også afsnit kan skrives letlæseligt for den digitale læser, uden at forfatteren behøver at gå på kompromis med det faglige indhold.

Danskernes præferencer

Undersøgelsen viser entydigt, at danskerne generelt foretrækker at læse fagtekster på papir. Hele 81% nævner papiret som deres foretrukne medie, når vi spørger til længere tekster (figur 1). 67% mener, at papir er "meget bedre" eller "lidt bedre" end skærm, når det drejer sig om kortere tekster (figur 2).

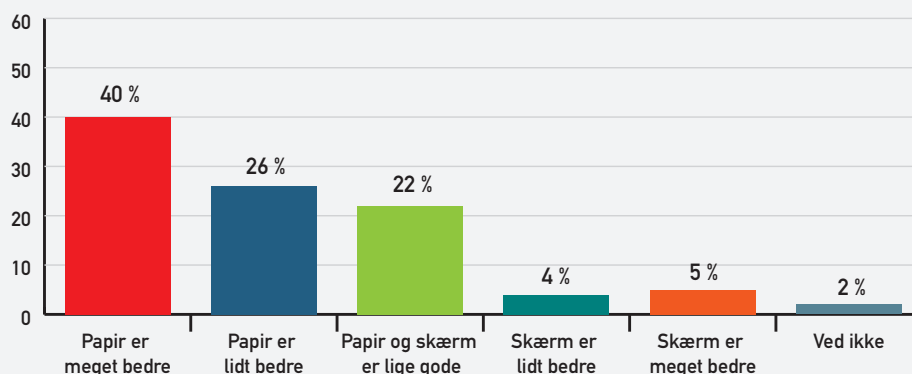
Figur 1. Befolkning og længere tekster (mere end tre sider).

Forestil dig, at du skal læse en faglig tekst, der er længere end tre sider. Det kunne være en bog, en lang artikel, en kronik i en avis mv. Ville du foretrække at læse teksten på papir eller en af de nævnte skærme? Hvis du foretrækker to læsemåder lige højt, kan du give op til to svar.

Figur 2. Befolkningen og kortere tekster (en til tre sider).

Forestil dig, at du skal læse en faglig tekst på mellem én og tre sider. Det kunne f.eks. være en artikel, opslag i leksikon, breve eller informationsmaterialer fra offentlige og private virksomheder mv. Bagefter skal du kunne gengive tekstens mest centrale pointer. Ville du foretrække at læse teksten på en skærm eller på papir?

Signifikante forskelle

Det er bemærkelsesværdigt, hvor enige danskerne er om deres præferencer for at læse fagtekster. Der er nogle få signifikante forskelle i alder og køn, som dog ikke ændrer det generelle billede.

Længere fagtekster

- De unge (18-29 år) foretrækker i højre grad end befolkningsgennemsnittet en bærbar computer som en af læsemåderne til længere fagtekster: 27% af de unge mod 20% i befolkningen. De unge foretrækker dog først og fremmest papir (83%) som befolkningen i øvrigt (81%).
- Personer mellem 30-39 år skiller sig ud og foretrækker i højere grad læse længere fagtekster på telefonen: 13% mod befolkningsgennemsnittet på 7%. 73% i denne gruppe foretrækker dog papir, mod befolkningsgennemsnittet på 81% og de unge (18-29 år) på 83%.
- Kvinder (86%) foretrækker i højere grad at læse længere fagtekster på papir end mænd (76%).

Kortere fagtekster

- De unge (18-29 år) mener i højere grad end befolkningsgennemsnittet, at skæm er "lidt" eller "meget" bedre til at læse kortere faglige tekster: 14% af de unge mod et 9% i befolkningen.
- Kvinder (70%) foretrækker i højere grad at læse kortere fagtekster på papir end mænd (63%).

Fordele ved skærm – fordele ved papir

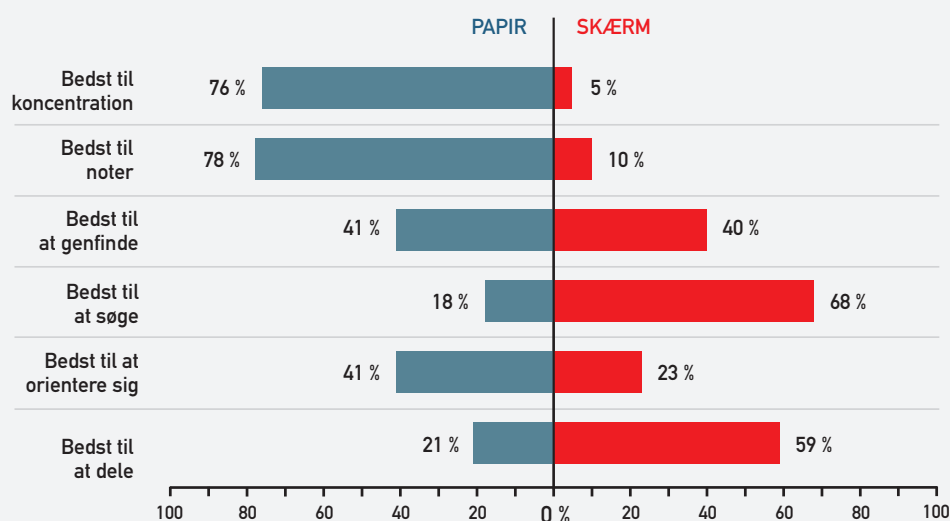
Papir står stærkt, men digitale tekster har også fordele

Selvom danskerne generelt foretrækker at læse fagtekster på papir, så kan de godt se fordele ved digitale tekster, især de unge mellem 18 og 29 år. De foretrækker i signifikant højere grad end befolkningsgennemsnittet digitale tekster, når de skal arbejde med teksten på andre måder end at læse koncentreret. De unge mener således, at skærmen er "meget" eller "lidt" bedre, når de skal:

- tage noter til en tekst (18% unge mod gennemsnittet på 10%)
- genfinde tekststykker i en læst tekst (55% unge mod gennemsnittet på 39%)
- søge i en ikke-læst tekst (90% unge mod gennemsnittet på 68%)
- orientere sig i en tekst (32% unge mod gennemsnittet på 23%)
- dele en tekst (71% unge mod gennemsnittet på 59%).

I spørgsmålene om at søge i tekster og dele tekster er danskerne enige om, at digitale tekster er bedre end papir.

Figur 3. Befolkningen: fordele ved skærm – fordele ved papir

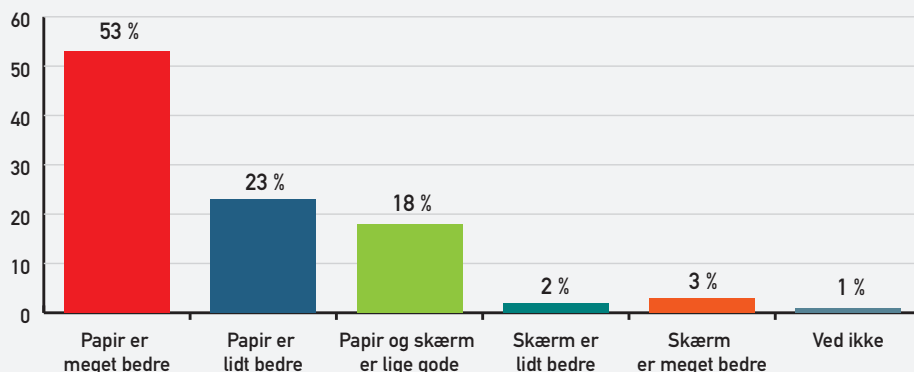
Papir er bedst til koncentration

Et stort flertal på 76% mener, at papir er "meget bedre" eller "lidt bedre", hvis de skal koncentrere sig om at læse en fagtekst (figur 3). Det er sandsynligt, at dette også er forklaringen på, at danskerne foretrækker at læse fagtekster på papir fremfor skærm (figur 1 og 2).

Figur 4. Befolkningen: Læsning og koncentration.

Hvis jeg skal koncentrere mig om en tekst, synes jeg, at:

Signifikante forskelle

- Kvinder (79%) foretrækker i højere grad end mænd (74%) at koncentrere sig om fagtekster på papir.

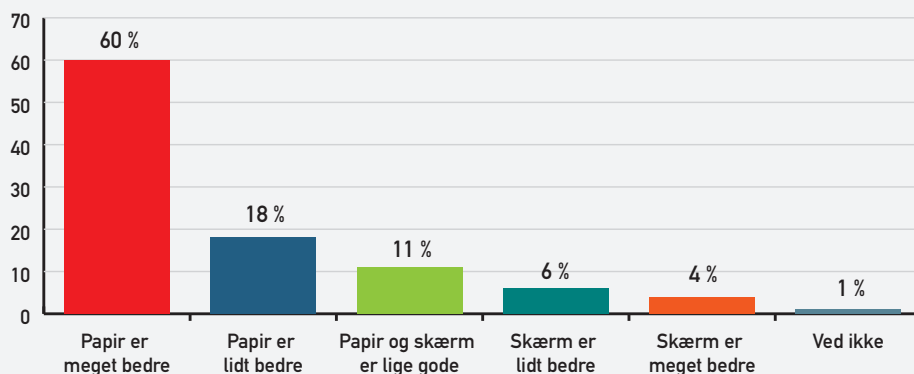
Papir er bedst, når man tager noter

Generelt foretrækker danskerne at have teksten på papir, hvis de skal tage noter til den. 78% svarer, at papir er "meget bedre" eller "lidt bedre", hvis de skal tage noter til teksten enten i teksten eller i et andet dokument.

10% mener, at skærme er "meget" eller "lidt bedre" til noter. Det overrasker måske, at der ikke er flere, der foretrækker teksten på en skærm, når de skal tage noter. Især når man tænker på de forskellige digitale skriveprogrammer og notefunktioner, der er tilgængelige i dag.

Figur 5. Befolkning: Læsning og noter.

Hvis jeg skal tage noter til teksten (enten i teksten eller i et andet dokument), synes jeg, at:

Signifikante forskelle

- De unge (18-29 år) synes i højere grad end befolkningsgennemsnittet, at skærm er "lidt" eller "meget" bedre, når de skal tage noter i teksten eller i et andet dokument: 18% af de unge mod gennemsnittet på 10%.
- 70+ mener i højere grad end befolkningsgennemsnittet, at papir er "meget" eller "lidt" bedre til at tage noter: 84% mod gennemsnittet på 78%.

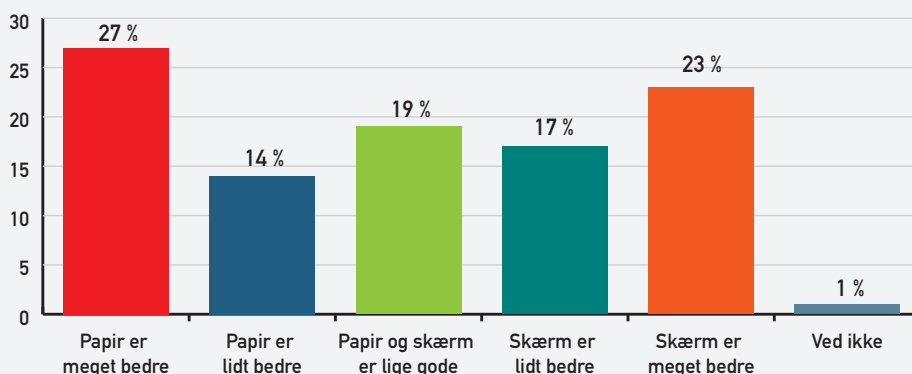
Papir og skærm foretrækkes i lige høj grad til at genfinde tekst

Hvis vi skal genfinde et tekststykke i en tekst, som vi har læst før, så foretrækker lige mange papir og skærm, ca. 40%. Spørgsmålet er stillet for at afklare, om vi genkalder os tekst bedst, når den står på et stykke papir eller på en skærm. Flertallet (27%) mener, at papir er "meget bedre", når man skal genfinde et tekststykke. Det passer godt med teorien om, at vi har nemmere ved at huske tekster på papir end på skærm (se f.eks. "Den digitale læsers hjerne, side 21ff.).

Nogle respondenter har sikkert tænkt på, at det er nemmere at genfinde tekststykker digitalt, fordi man kan bruge søgefunktionen, hvilket også er oplagt. Dette spørgsmål gik dog ikke specifikt på søgning, men det kan ikke udelukkes, at det har spillet ind på besvarelsene. Næste spørgsmål handler specifikt om søgning, og der kan man se, at hele 68% foretrækker skærm (figur 7).

Figur 6. Befolkning: Genfinde tekststykker.

Hvis jeg skal genfinde et tekststykke i en tekst, jeg har læst før (f.eks. en passage, et afsnit, en illustration), synes jeg, at:

Signifikante forskelle

- De unge (18-29 år) mener i højere grad end befolkningsgennemsnittet, at papir er "meget" eller "lidt" bedre til genfinde et tekststykke: 55% mod gennemsnittet på 39%.

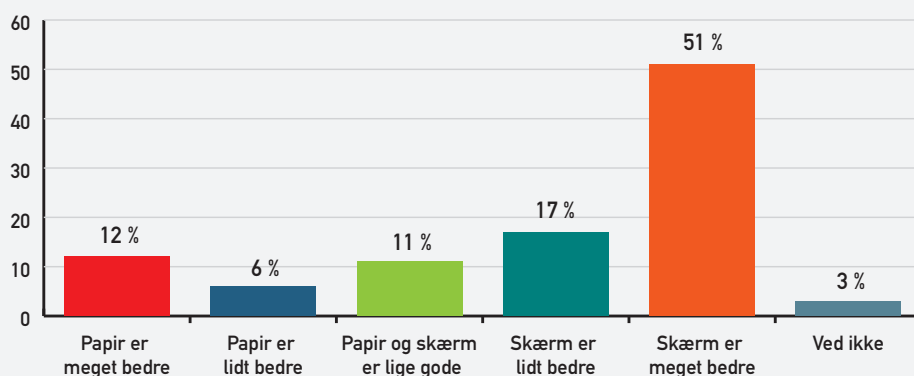
- De 60-69-årige mener i højere grad end befolkningsgennemsnittet, at skærme er "lidt" eller "meget" bedre til at genfinde tekststykker: 49% mod gennemsnittet på 40%.
- 70+ mener i højere grad end befolkningsgennemsnittet, at skærme er "lidt" eller "meget" bedre til at genfinde tekststykker: 53% mod gennemsnittet på 40%.
- Kvinder (50%) mener i højere grad end mænd (30%), at papir er "meget" eller "lidt" bedre, når de skal genfinde et tekststykke.

Digitale medier er bedst at søge i

68% mener, at digitale tekster er "meget" eller "lidt" bedre, når de skal søge efter indhold i en tekst, som de ikke har læst før. Søgning er dermed det formål, hvor digitale tekster klart foretrækkes frem for papir. 18% mener, at papir er "meget" eller "lidt" bedre at søge i, og måske vil det overraske, at det trods alt er så mange, der foretrækker papir til denne opgave? Søgning er dog det formål, hvor færrest foretrækker papir.

Figur 7. Befolkningen: Søgning i tekst.

Hvis jeg skal søge efter indhold i en tekst, jeg ikke har læst endnu (f.eks. bestemte ord eller emner), synes jeg, at:

Signifikante forskelle

- Personer med en universitetsuddannelse som sidst afsluttet uddannelse mener i højere grad end befolkningsgennemsnittet, at digitale tekster er "lidt" eller "meget" bedre, når de skal søge efter indhold i en tekst, de ikke har læst: 73% mod gennemsnittet på 68%.
- Unge (18-29 år) mener i højere grad end befolkningsgennemsnittet, at digitale tekster er "lidt" eller "meget" bedre, når de skal søge efter indhold i en tekst, de ikke har læst: 90% mod gennemsnittet på 68%.

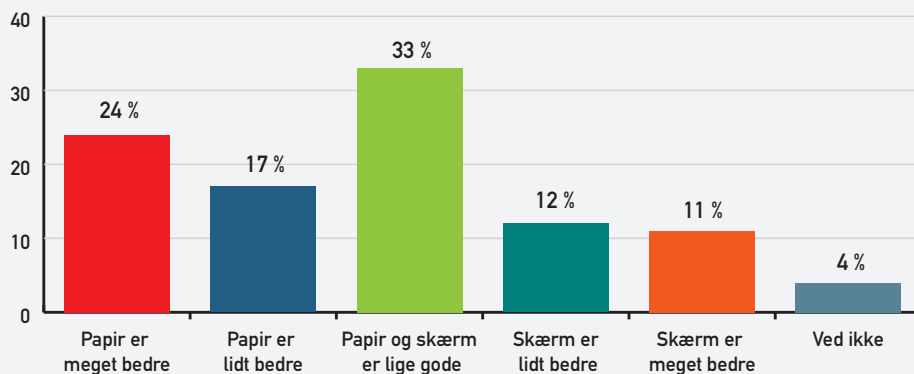
- De 50-59-årige (25%) og de 60-69-årige (28%) og 70+ (31%) mener i højere grad end befolkningsgennemsnittet (18%), at papir er bedre, når de skal søge indhold i en tekst, som de ikke har læst.
- Kvinder (21%) mener i højere grad end mænd (15%), at papir er "lidt" eller "meget" bedre, når de skal søge indhold i en tekst, som de ikke har læst.
- Mænd (71%) mener i højere grad end kvinder (65%), at skærm er "lidt" eller "meget" bedre, når de skal søge indhold i en tekst, som de ikke har læst.

Papir er bedst at orientere sig i

Et flertal af danskerne (41%) mener, at papir er "meget" eller "lidt" bedre end skærm, hvis de skal orientere sig i en tekst for at finde ud af, om den er værd at læse i dybden. 33% mener, at skærm og papir er lige gode til det formål, og dermed er dette formål det, hvor flest foretrækker papir og skærm i lige høj grad. Igen må man dog sige, at papiret står meget stærkt, når danskerne arbejder med fagtekster.

Figur 8. Befolkning: Orienter sig i tekst.

Hvis jeg skal orientere mig i en tekst for at finde ud af, om den er relevant at læse i dybden, så synes jeg, at:

Signifikante forskelle

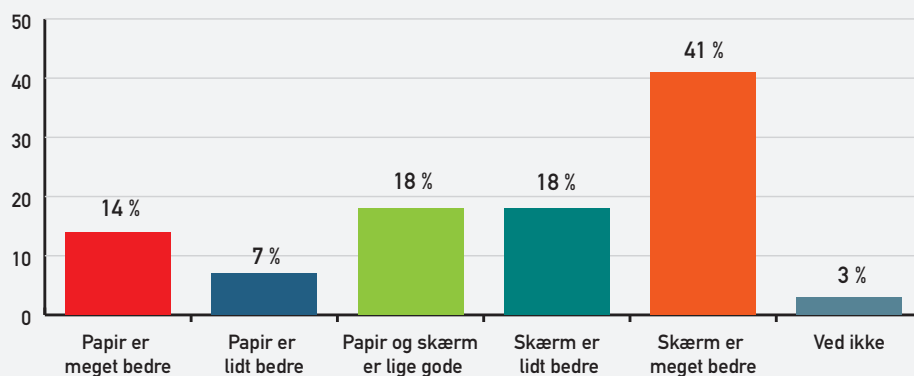
- Unge (18-29 år) mener i højere grad end befolkningsgennemsnittet, at skærm er "lidt" eller "meget" bedre, når de skal orientere sig i en tekst for at finde ud af, om den er relevant at læse i dybden: 32% mod gennemsnittet på 23%.
- Mænd (28%) mener i højere grad end kvinder (19%), at digitale tekster er "lidt" eller "meget" bedre, når de skal orientere sig i en tekst for at finde ud af, om den er relevant at læse i dybden.

Digitale medier er bedst til at dele tekster

59% af danskerne mener, at digitale tekster er "meget" eller "lidt" bedre, når de skal dele teksten med andre, f.eks. for at diskutere dens indhold. Dele tekst og søge i tekst er dermed de to formål, hvor digitale tekster generelt foretrækkes fremfor papirtekster.

Figur 9. Befolkning: Dele tekst.

Hvis jeg skal dele teksten med andre (f.eks. for at diskutere den sammen), synes jeg, at:

Signifikante forskelle

- Personer med en erhvervsuddannelse som sidst afsluttede uddannelse mener i højere grad end befolkningsgennemsnittet, at papir er "lidt" eller "meget" bedre, når de skal dele en tekst med andre: 20% mod gennemsnittet på 21%.
- Personer med en universitetsuddannelse som sidst afsluttede uddannelse, mener i højere grad end befolkningsgennemsnittet, at digitale tekster er "lidt" eller "meget" bedre, når de skal dele teksten med andre: 67% mod gennemsnittet på 59%.
- De unge (18-29 år) mener i højere grad end befolkningsgennemsnittet, at digitale tekster er "lidt" eller "meget" bedre, når de skal dele teksten med andre: 71% mod gennemsnittet på 59%.
- De 60-69-årige (30%) og 70+ (38%) mener i højere grad end befolkningsgennemsnittet (21%), at papir er "lidt" eller "meget" bedre, når de skal dele en tekst med andre.
- Mænd (63%) mener i højere grad end kvinder (55%), at digitale tekster er "lidt" eller "meget" bedre, når de skal dele teksten med andre.

Læsbarhed

Vi har undersøgt, hvordan afsnit skal skrives, for at den digitale læser finder dem nemme at læse. Vi har tidligere undersøgt sætninger og forklarings læsbarhed (se "Faglig formidling i digitale tekster" på bjergk.dk). Denne undersøgelse supplerer derfor vores tidligere undersøgelse, og tilsammen dokumenterer undersøgelseerne effekten af forskellige måder at skrive på.

Denne rapport har vist, at danskerne foretrækker papir frem for skærm, når de skal koncentrere sig om en fagtekst. Derfor er koncentration også et vigtigt emne, når vi skal skrive tekster til den digitale læser. Hvis vi vil lykkes med at gøre den digitale tekst letlæselig, så skal teksten være så nem at koncentrere sig om som muligt. Hvis en tekst er svær at koncentrere sig om, så er det et større problem for den digitale læser end den analoge læser – af den simple grund, at teksten på skærmen i forvejen svækker læserens koncentration.

Forskellige skrivemåder – samme indhold

Det er en pointe i undersøgelsen, at vi spørger respondenterne, om de mener, at to tekstversioner har samme indhold. Det er nemlig ikke en kunst at skrive et letlæseligt afsnit – det er en kunst at skrive et letlæseligt afsnit, som indeholder de samme informationer og nuancer som det "svære afsnit". Hvis respondenterne havde svaret, at den ene tekst var nemmere end den anden, men samtidig at de to tekster ikke indeholdt samme informationer, så kunne undersøgelsen ikke bruges til at kvalificere skriveråd. Og det er netop formålet med denne del af undersøgelsen: at kvalificere skriveråd, som man kan bruge til at skrive letlæselige fagtekster i digitale medier - uden at gå på kompromis med fagligheden.

De testede skriveråd

Denne rapports formål er ikke at præsentere de skriveråd, som vi tester i undersøgelsen. Du får dem dog her helt kort:

- Brug afsnit til at inddеле din tekst i emner, således at et afsnit = et emne.
- Indled afsnit med en emnesætning (en emnesætning er en kort overordnet sætning, som beskriver afsnittets indhold). Brug ikke forbindere i emnesætningen, dvs. undgå ord, som peger på andre steder i teksten, f.eks. "også", "en anden begrundelse", "dertil kommer" osv.
- Brug forbindere efter emnesætningen.

Hvis du vil vide mere om skriverådene, finder du dem uddybet, forklaret og eksemplificeret i bogen "Den digitale læsers hjerne" (Hans Reitzels Forlag, 2. udgave 2019). I denne rapport optræder de tekster, som følger skriverådene som

“tekst B”, men i undersøgelsen var visningen af teksterne randomiseret, dvs. at ca. halvdelen så tekst B før tekst A.

Emnesætning og forbindelse gør det nemmere at læse et enkelt afsnit

Undersøgelsen viser, at få sproglige virkemidler øger læsbarheden helt markant. 88% mener således, at tekst B er nemmere at læse end tekst A – og forskellen på dem er ikke stor. Det resultat skal ses i sammenhæng med, at hele 93% mener, at teksterne har samme indhold. Et meget stort flertal af danskerne mener altså, at det er lykkedes at øge læsbarheden uden at ændre indholdet i afsnittet: Tekst B indledes med en emnesætning og fortsættes med en forbinder (“Det skyldes”).

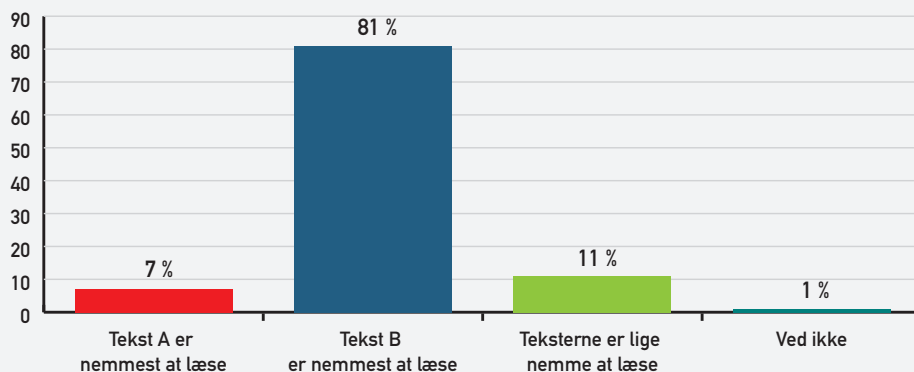
Respondenterne blev bedt om at læse tekst A og B.

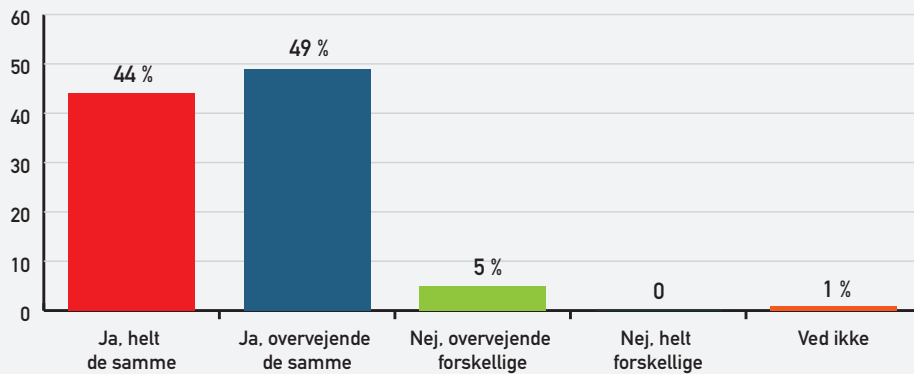
Tekst A: Som følge af, at børn i stigende grad er ønskebørn for deres forældre og på grund af en stigende bevidsthed om betydningen af barndommen for succes i voksenlivet, er børn og børneopdragelse i stigende grad blevet genstand for såvel deres egne forældres som samfundets interesse.

Tekst B: Børn og børneopdragelse er i stigende grad blevet genstand for både forældres og samfundets interesse. Det skyldes to forhold: Børn er i stigende grad ønskebørn, og samfundet bliver stadig mere bevidst om barndommens betydning for succes i voksenlivet.

Figur 10. Befolkning: Læsbarhed af et enkelt afsnit.

Hvilken tekst synes du, er nemmest at læse?

Figur 11. Befolkning: Samme indhold i et enkelt afsnit.**Mener du, at de to tekster indeholder de samme informationer?**

Emnesætning og forbindelse gør det nemmere at læse flere afsnit

Det er nok ikke en overraskelse, at et flertal af de digitale læsere foretrækker, at en tekst disponeres med korte afsnit fremfor lange. Desværre er det dog ikke helt så simpelt, at man bare skal gøre sine afsnit korte for at få læseren til at opleve en tekst som nem. Vi har gennemført en række kvalitative undersøgelser om afsnit (ikke udgivet), som viser, at læseren typisk har to præferencer for afsnit:

1. For det første bruger læserne afsnit til at bryde læsningen op i mindre bidder. Derfor foretrækker læserne generelt tekster med mange afsnit frem for tekster med få afsnit.
2. For det andet bruger læserne afsnit til at forstå, hvordan tekstens enkelte informationer skal forstås i forhold til hinanden. Derfor er det ikke nok bare at lave mange afsnit – læserne foretrækker nemlig samtidig, at afsnit samler informationer, som hører sammen. Når afsnit samler beslægtede informationer, bliver det tydeligere, hvordan de enkelte informationer skal bruges til at forstå hinanden, og det gør teksten mere entydig.

De to præferencer kan godt komme lidt i konflikt med hinanden: Korte afsnit giver læseren mulighed for at bryde læsningen op i bidder, men afsnittene må ikke blive så korte, at de adskiller information, der skal forstås i sammenhæng.

I denne undersøgelse har vi testet, hvordan afsnit skal disponeres, så de opleves som meningsfulde og nemme at læse.

Respondenterne blev bedt om at læse tekst A (et afsnit) og B (tre afsnit, som er inddelt efter emner, og som indledes med en emnesætning og fortsættes med forbindere: "således", "f.eks." og "Det ses").

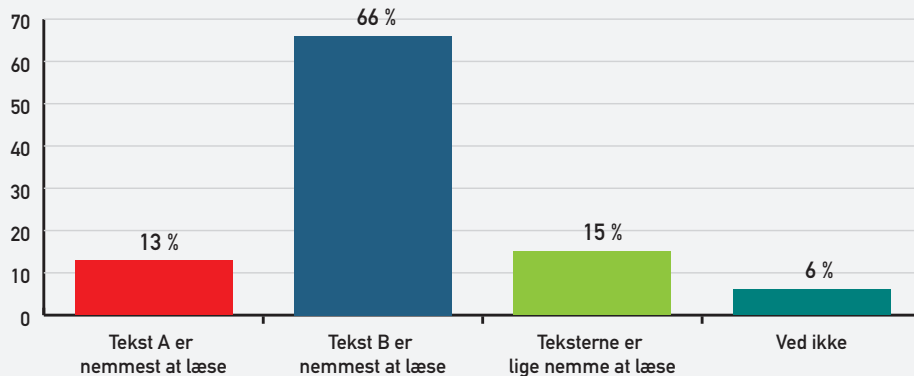
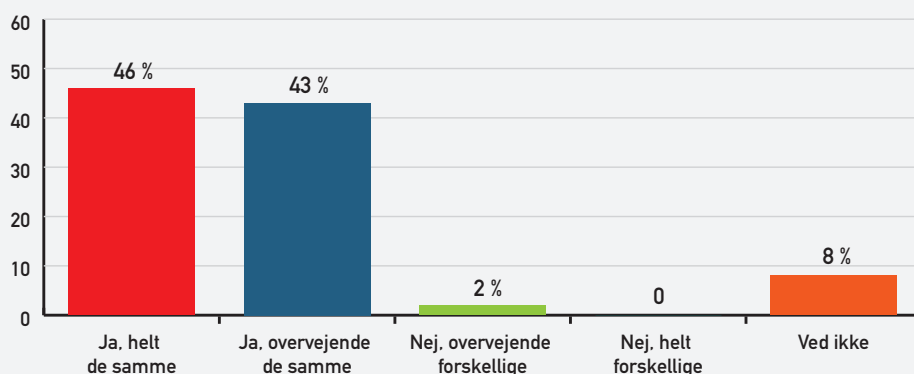
66% af danskerne mener, at tekst B er nemmest at læse. 13% mener, at tekst A er nemmest at læse. 89% mener, at de to tekster indeholder "helt" eller "overvejende" de samme informationer. Denne undersøgelse peger dermed på, at emnesætninger og forbindere kan være effektive til at øge læsbarhed uden at ændre i tekstens indhold.

Tekst A: Ensomhed rammer alle befolkningsgrupper på kryds og tværs af rang og stand, uddannelse, køn og alder, og i dag skønner man, at 350.000 voksne personer i Danmark er alvorligt ensomme. Hvad værre er: Tallet ser ud til at stige for alle aldersgrupper. Og ensomhed er dødelig. Vi ved, at en langvarig ensomhed fører til depression. Mange studier peger på, at ensomme mennesker også risikerer forhøjet blodtryk og for højt kolesteroltal, hjerte-kar-lidelser, træthed, søvnforstyrrelser og smerter. Det er også påvist, at dårlige eller manglende sociale relationer øger risikoen for tidlig død. Sundhedsstyrelsen anslår, at der dør 2 personer om dagen alene på grund af ensomhed. Dertil kommer, at ensomheden ikke alene er et problem for det enkelte menneske, den har også økonomiske konsekvenser. Vi ved, at de mange ensomme mennesker årligt koster hospitalerne 23.000 flere indlæggelser i forhold til resten af befolkningen, og de praktiserende læger modtager 400.000 besøg om året fra ensomme. Og 800.000 sygedage per år skyldes sygdomme hos ensomme.

Tekst B: Ensomhed rammer alle befolkningsgrupper. Der er således ensomme på kryds og tværs af rang og stand, uddannelse, køn og alder. I dag skønner vi, at 350.000 voksne personer i Danmark er alvorligt ensomme. Hvad værre er: Tallet ser ud til at stige for alle aldersgrupper.

Folk bliver mere syge og dør tidligere, når de er ensomme. Vi ved f.eks., at langvarig ensomhed fører til depression, og mange studier peger på, at ensomme mennesker også risikerer forhøjet blodtryk, for højt kolesteroltal, hjerte-kar-lidelser, træthed, søvnforstyrrelser og smerter. Det er også påvist, at dårlige eller manglende sociale relationer øger risikoen for tidlig død. Sundhedsstyrelsen anslår, at der dør 2 personer om dagen alene på grund af ensomhed.

Ensomheden er ikke kun et problem for det enkelte menneske, den har også økonomiske konsekvenser. Det ses bl.a. ved, at de mange ensomme mennesker årligt koster hospitalerne 23.000 flere indlæggelser i forhold til resten af befolkningen, og at de praktiserende læger modtager 400.000 flere besøg om året fra ensomme. Og 800.000 sygedage per år skyldes sygdomme hos ensomme.

Figur 12. Befolkning: Læsbarhed af flere afsnit.**Hvilken tekst synes du, er nemmest at læse?****Figur 13. Befolkning: Samme indhold i flere afsnit.****Mener du, at de to tekster indeholder de samme informationer?**

Rækkefølgen har betydning

Undersøgelsen viser, at præferencen for teksterne ovenfor er afhængig af, hvilken tekst man læser først. I undersøgelsen er visningen af teksterne randomiseret, således at ca. halvdelen ser tekst A først, og den anden halvdel ser tekst B først.

Rækkefølgen har betydning for besvarelsen i dette spørgsmål. Hvis man har set tekst A først, så mener 73%, at tekst B er nemmest (mod 66%, i totalen). Hvis man ser tekst B først, mener 58%, at det er den nemmeste (mod 66% i totalen). Det er store forskelle, som ikke rykker ved det samlede resultat, at et stort flertal synes, at tekst B er nemmest, men som viser, at det har betydning for besvarelsen, hvilken tekst man læser først.

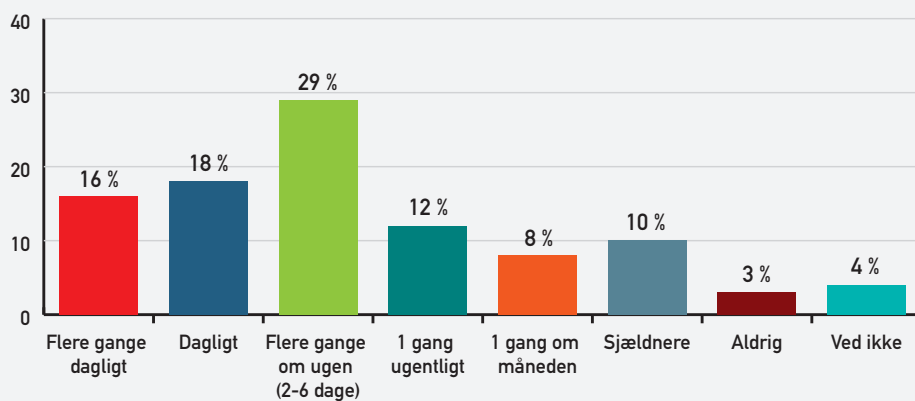
Fagteksters almindelighed

Denne undersøgelse handler om fagtekster. Fagtekster er en vigtig genre, fordi vi næsten alle sammen læser dem. Der er faktisk kun 3%, der efter eget udsagn aldrig læser fagtekster, og 8 ud af 10 læser fagtekster minimum månedligt.

Det har ikke nogen betydning for danskernes præferencer til skærm eller papir, hvor tit de læser fagtekster. Denne undersøgelses resultater gælder altså for alle danskere uanset, hvor ofte de læser fagtekster.

Figur 14. Befolkning: Fagtekster.

Hvor ofte læser du fagtekster?

Metode

Undersøgelsen er gennemført med medlemmer af MEGAFON-panelet som en webundersøgelse. Denne metode sikrer en meget stor spredning inden for målgruppen. Undersøgelsen er gennemført særskilt for Bjerg Kommunikation, så ingen uvedkommende spørgsmål kan påvirke besvarelsen af Bjerg Kommunikations spørgsmål. Målgruppen for undersøgelsen er efter aftale med Bjerg Kommunikation fastsat til personer over 18 år.

For en undersøgelse af denne art er 1000 interview et passende antal interview til at give tilstrækkelig statistisk sikkerhed for de opnåede resultater. 1.001 respondenter svarede på undersøgelsen i perioden den 21. - 26. august 2020.

Bjerg Kommunikation har gennemført en foranalyse med fem interview til brug for kontrol af spørgeskema og metode.

I de spørgsmål, hvor respondenterne skulle vurdere to teksters læsbarhed og informationsindhold, blev teksterne præsenteret i forskellig rækkefølge, så det samlede resultat ikke er farvet af, hvilken tekst respondenterne læste først.

Begrebsafklaring: skærm/digital tekst/digitalt medie

Vi har valgt at benytte begrebet "skærm" i spørgsmålene til at dække de mange forskellige digitale medier, som danskerne læser på i dag. Vi overvejede også at benytte begreberne "digital tekst" og "digitalt medie" i spørgeskemaet, men i foranalysen viste det sig, at de begreber ikke blev forstået som samlende betegnelser for de tekster, som vi læser på en skærm. "Skærm" derimod kunne respondenterne godt afkode som dækkende mange slags medier og forskellige typer tekster. I rapporten bruger vi "skærm" i samme betydning som "digital tekst" og "digitale medie".

Definition af fagtekst

Respondenterne fik defineret, hvad der i denne undersøgelse defineres som en fagtekst, inden de svarede på spørgsmålene. Definitionen lød:

“ Fagteksters overordnede formål er at informere om faglige emner. Teksterne kan have forskellige formål og former, men fagtekster bygger på viden. Du finder dem i fagbøger, fagartikler i magasiner og aviser, studiebö-
ger, informationsbreve fra offentlige og private virksomheder mv.

Hvorfor er summen ikke altid 100%?

Du har måske bemærket, at tabellerne ikke altid ender med en total på 100%. Det er ikke en fejl, men skyldes regneregler for op- og nedrundinger.

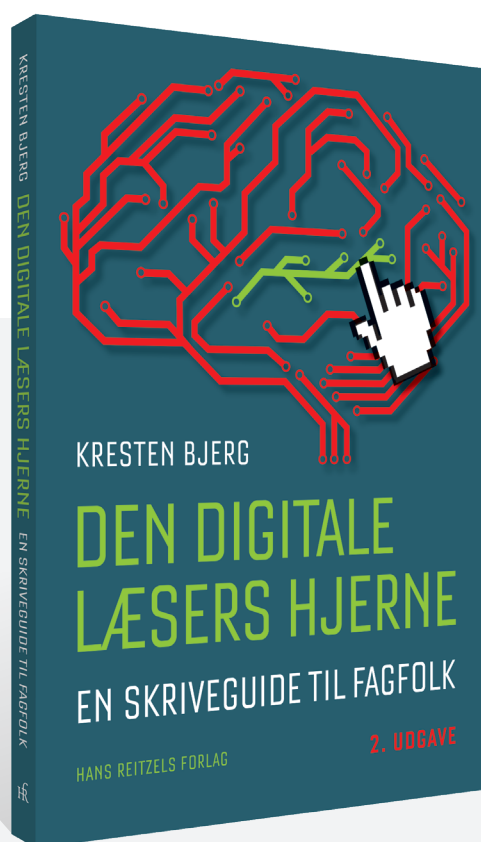
Skriveråd til den digitale læser

Vi har lavet denne undersøgelse for at få viden om, hvordan vi alle skal kommunikere fagtekster i digitale medier.

Der findes mange skriveråd og holdninger til, hvad god og klar tekst er. Gennem de sidste 10 år har Bjerg Kommunikation undersøgt digitale læsere og skriveråds effekt gennem en række omfattende undersøgelser. Du finder de tidligere undersøgelser på vores hjemmeside: bjergk.dk.

Den digitale læsers hjerne

Denne rapport indeholder ikke råd om, hvordan du kan bruge dens resultater. Hvis du er interesseret i, hvordan du kan bruge viden om digitale læsere i praksis, kan du læse Kresten Bjergs "Den digitale læsers hjerne" (Hans Reitzels Forlag, 2. udgave 2019). Den kan købes på Hans Reitzels hjemmeside.

Kresten Bjerg
Den digitale læsers hjerne
En skriveguide til fagfolk
Hans Reitzels Forlag
2. udgave 2019

BJERG KOMMUNIKATION

Flæsketorvet 68, 1
1711 København V
T: +45 33253327
kontakt@bjergk.dk
www.bjergk.dk

bjerg
k